

2025-05-02, Enskede

Ert diarie nr: 5.2.16-04771/2025

Remissinstans

Svenska Djurskyddsföreningen
Sandsborgsvägen 55
122 33 Enskede

08-783 03 68

info@djurskydd.org

Till Jordbruksverket – Remissvar ”Förslag till föreskrifter och allmänna råd om försöksdjursverksamhet samt djurförsöksetisk prövning ”

Djurförsök är ett känsligt ämne då det i de flesta fall innebär att djuren utsätts för någon form av lidande. Svenska Djurskyddsföreningen tycker att det är viktigt att arbetet med 3R intensifieras, detta trots de stora bakslag vi sett under året med minskade anslag till 3R-center och djurförsöksetiska nämnderna. Den bristande djurskyddskontrollen, där Sverige endast lever upp till ca 30% av de kontroller EU:s direktiv (2010/63/EU) kräver gör situationen för djuren som används i försök svår. Den bristande insynen i försöksdjursverksamheterna ställer stora krav på att de som arbetar med djuren följer gällande föreskrifter. Vi önskar ökade medel till området för att skydda försöksdjuren och att mer kraft läggs på att kontrollera att de som arbetar direkt med djuren faktiskt besitter de kompetenser som behövs för att efterleva föreskrifterna.

Vi välkomnar det nya förslaget på uppdatering av föreskriften SJVFS 2019:9 Saknr L 150. Vi tycker att omarbetningen av föreskriften och uppdelningen i två separata föreskrifter har gett den en ökad tydlighet. Vi ser också positivt på att det nya direktivet 2010/63/EU, om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål, också införlivas i Sveriges föreskrifter.

Vi tycker uppdateringen av definitionerna, med ett undantag, är bra och det är positivt att föreskrifterna klarspråksgranskats.

Förtydligandet av ansvar i förslaget anser vi är mycket viktigt och kan leda till en förbättrad efterlevnad av föreskrifterna och rättssäkerhet för försöksdjuren. Eftersom dessa djur lever bakom lyckta dörrar och inte ägs av privatpersoner blir det extra viktigt med en tydlig ansvarsfördelning.

Vi rekommenderar starkt att klockslag för försöksåtgärder som kan orsaka lidande och klockslag för administrering av smärtstillande mediciner ska ingå i journalföringen. Utan dessa uppgifter kan personalen inte minimera lidandet för djuren på ett effektivt och säkert sätt.

Gällande avlivning av försöksdjur finns det fortfarande metoder som tillåts som vi starkt avråder från. Koldioxid är en sådan metod som enligt studier kan orsaka stark ångest och smärta hos djur när de avlivas. Vi avråder från att tillåta avlivning av gnagare, fågel och gris med koldioxid. För gris finns redan andra alternativ i föreskriften som är bättre och i huvudsak används idag. Gnagare och fågel kan med fördel i stället avlivas med inhalationsanestesimedel exempelvis Isofluran för att undvika onödigt lidande.

Avlivning av zebrafisk med isbad avråder vi starkt från då det bryter mot djurskyddslagen kap 7, paragraf 1, att inte utsätta djuren för större lidande än vad som är absolut nödvändigt. Det finns idag stora mängder forskning angående avlivning av fisk som visar att metoder så som isbad kan orsaka stort lidande och det blir svårt att leva upp till kap 10, paragraf 5 eftersom det är mycket svårt att avgöra när djuren faktiskt avlidit. Vi rekommenderar i stället el-chock eller kraftigt slag mot/destruktion av hjärnan.

Vi avstyrker förslaget på att zebrafisk ska få hållas i vattenvolymer så små som 1 liter. Detta bryter mot djurskyddslagen och går tvärt emot paragraf 2, kap 25 i föreskrifternas om att vattenvolymer ska vara anpassad till fiskens specifika behov. Den går också tvärt emot allmänna rådet i samma paragraf som rekommenderar att fiskar inte ska hållas i akvarier mindre än 40 liter. Att det i vissa instanser är praxis att hålla zebrafiskar i så små utrymmen är inte motiv nog för att ge undantag för arten. Det finns ingen rimlig motivering till varför zebrafiskar i försök inte ska ha samma rättigheter som andra fiskar med en vattenvolymer som är anpassad efter arten.

Vi anser inte att det finns någon anledning att göra djurförsök på herrelösa eller förvildade tamdjur i Sverige. Vi avråder starkt från all användning av herrelösa eller förvildade djur i detta syfte då dessa grupper av djur sannolikt skulle utsättas för stor psykisk och fysisk påfrestning om de måste ha närbkontakt med människor eller ska fångas in och/eller hållas i förvaring. Detta med undantag för provfiske för vård av vattenområden där det kan bli behov av dokumentation av arter som nu är på väg att bli invasiva såsom guldfiskar.

Föreskriftsförslag om djurförsöksetisk prövning

1 kap.

3 § Vi välkomnar att definitioner samlats och anpassats för att det ska bli enkelt att förstå föreskrifterna. Vill dock kommentera begreppet ”slutpunkt”. I betydelsen är andra hälften av meningen oklar ”...när det gäller nya genetiskt modifierade djurstammar, när man inte längre kan observera eller förvänta sig att avkomman upplever lidande i lika stor eller större utsträckning än ett nålstick.”. Denna del behöver formuleras om och tydliggöras.

Allmän kommentar kap 4.

1 §, punkt 3. Vi instämmer inte med att finns anledning att ge undantag för att inte vidta åtgärder för att minimera lidande vid infångandet av vilda djur.

2 § Vi anser inte att herrelösa eller förvildade tamdjur ska användas i djurförsök. Det finns en stor risk att djuret utsätts för onödigt lidande med stor psykisk påfrestning och tillhörande fysisk stress om djuret inte är vant vid hantering av människa.

Vi har inga invändningar mot följande förslag på ändringar:

1 kap. 2 §

2 kap. 5 §, 8 §, 10 §, 11 §, 12 §, 13 §, 14 §

3 kap. 15 §, 17 §

4. kap 6 §

7 kap. 2 §, 3 §

Föreskriftsförslag om försöksdjursverksamhet

1 kap.

3 § Vi välkomnar att definitioner samlats och anpassats för att det ska bli enkelt att förstå föreskrifterna. Vill dock kommentera begreppet ”slutpunkt”. I betydelsen är andra hälften av meningen oklar ”...när det gäller nya genetiskt modifierade djurstammar, när man inte längre kan observera eller förvänta sig att avkomman upplever lidande i lika stor eller större utsträckning än ett nålstick.”. Denna del behöver formuleras om och tydliggöras.

3 kap.

1 § Vi ser det som mycket positivt att ansvarsfördelningen tydligt ska ingå i delegationsförordningen.

3 § Vi ser positivt på förslaget att föreståndaren ska återrapportera till tillståndshavaren för att säkerställa att lagstiftningen efterlevs.

5 § Vi ser positivt på att ansvarsområden fördelas tydligt i en delegationsordning.

8 § Vi stödjer tydliggörandet av försöksledarens ansvarsfördelning.

5 kap.

6 §, punkt 4. Vi välkomnar att det specificeras att giltighetstiden för försöket endast får ändras utan etiskt godkännande om tiden förkortas.

10 kap.

24 § Vi avråder starkt från användandet av hypotermisk chock som avlivningsmetod på zebrafisk. Metoden har visat att den kan orsaka immobilisering av fisken med avsaknad av visuella tecken av medvetenhet även när förlust av medvetande inte infunnit sig. En exponeringstid på bara 5 minuter i hypotermiskt vatten är inte en garanti för att fisken ska ha

avlidit. Svårigheterna i att bedöma när fisken faktiskt är död innebär att en kort exponeringstid kan innebära avsevärt lidande om fisken inte avlidit inom tänkt tidsperiod.

Vi rekommenderar andra avlivningsmetoder som visat sig vara effektiva i studier så som elektisk chock. Kraftigt slag mot huvudet som förstör hjärnan struktur är också en effektiv och acceptabel avlivningsmetod.

Allmänna kommentarer kap 10:

I konsekvensutredningen står det paragraf 25 istället för 24 och paragraf 27 istället för 28.

5 § Vi avråder från avlivning av gnagare och fågel med koldioxid då ett stort antal studier visar att däggdjur och fågel utsätts för ångest, stress och smärta innan de blir medvetslösa. I de fall man vill avliva med inhalationspreparat rekommenderar vi i stället inhalationsanestesimedel såsom Isofluran.

13 § Halsdislokation kan vara en snabb effektiv avlivningsmetod på små djur men den kräver noggrann utbildning och träning för att utföras på korrekt sätt och inte riskera orsaka djuret onödigt lidande. Vi rekommenderar alltid bedövning inför avlivning men kan se att denna metod, när korrekt använd, kan minska risken för onödig hantering och utdraget lidande i väntan på annan avlivningsmetod.

15-16 §§ Vi rekommenderar bedövning innan dekapitering av gnagare och fågel. Djuret riskerar annars utsättas för onödigt lidande till exempel om måttning vid dekapitering inte utförs korrekt. Djuren behöver även hanteras mer än vad som är önskvärt vid avlivningsmetoden. Vi kan se att denna metod kan behövas i syfte att bevara vissa vävnader inför undersökningar men avråder annars från metoden.

25 § Vi avråder från användandet av koldioxid vid bedövning av gris då studier har visat att koldioxid orsakar stor ångest, smärta och stress hos djuren innan medvetslöshet uppnås. Enligt vissa studier har kombinationer med andra inerta gaser varit positiva med resultatet att djuren uppvisar mindre stress vid exponering för gaserna. Vi anser att de andra bedövningsmetoderna i föreskriften (narkosmedel, bultpistol, kulvapen, el-bedövning) är säkrare och riskerar orsaka grisarna mindre lidande.

26 § Fotbyglar för fixering av fjäderfä kan orsaka stor stress och lidande då det sätter avsevärd stress på fötter och ben samt orsakar ett tryck ned mot hjärta och lungor. Vi anser att minimikrav från (EC) No 1099/2009 bör läggas till gällande krav på anpassning av utformning av fotbygel och maximal tid som fjäderfä får vistas i fotbygel. Det vill säga ska fjäderfä som är vid medvetande ska ej hänga i fotbygel i mer än en minut med undantag för anka, gås och kalkon som får hänga i fotbygel i maximalt två minuter.

25 kap.

4 §, 7 §, 8-15 §§ + 17 § Vi välkomnar att EU direktiv 2010/63/EU införlivas i de särskilda bestämmelserna för fisk.

18 § Vi anser att en vattenvolym på 1 liter är uppenbart otillräcklig för att vuxna zebrafiskar ska kunna bete sig naturligt och simma på ett normalt sätt. Förslaget bryter mot kap 25. paragraf 2 som anger hur volymen på vattnet ska anpassas till fisken. Vi rekommenderar att zebrafiskarna enligt kap 25. paragraf 14 ska ha samma rättigheter som andra fiskarter det vill säga att de inte bör hållas i vattenvolymer under 40 liter.

26 kap.

1-11 §§ Vi välkomnar att kraven från EU direktiv 2010/63/EU gällande hållande av bläckfisk införlivas i föreskriften och instämmer med förslagen i angivna paragrafer.

Allmänna kommentarer i föreskriften

10 kap.

2 § Vi föreslår att det skrivs in i denna paragraf att den i situationen (nödsituationen) mest skonsamma metoden för avlivning som orsakar minst lidande ska användas.

13 kap.

4 § Vi anser att även klockslag för försöksåtgärder som kan orsaka lidande och klockslag för administrering av smärtstillande mediciner måste ingå i journalföringen för att minimera onödigt lidande. Vi rekommenderar även att det vid blodprovstagning journalförs vilken volym blod som tagits och varifrån denna tagits. Ensamhållning bör läggas till i exempel på försöksåtgärder.

24 kap.

4 § Vi anser att ordet "toleransgräns" bör bytas ut då det finns risk för missstolkning. En individ kan lida trots att den vistas i en miljö som kroppen tolererar.

Vi har inga invändningar mot följande förslag på ändringar:

1 kap. 2 §

2 kap. 4 §, 7 §, 8 §, 9 §, 10 §, 13 §, 19 §

3 kap. 3 §, 5 §

4 kap. 1 §, 2 §

5 kap 6 §

6 kap. 4 7-8 11

10 kap. 6 §, 9 §, 18 §

11 kap. 10-12 §§

13 kap. 2 §, 3 §, 5 §, 6 §, 8 §

14 kap. 6 §, 25 §, 27 §

15 kap 5 §, 10 §, 17 §

23 kap. Inga synpunkter

25 kap. 16 § Ingen synpunkt

26 kap 12-15 §§ Inga synpunkter

27 kap 1 § Ingen synpunkt

Allmän kommentar:

Vi anser inte att herrelösa eller förvildade djur under några omständigheter ska användas som försöksdjur. Även om bedömningen görs att detta idag inte är aktuellt i Sverige öppnar detta förslag upp för möjligheten att göra detta i framtiden. Det tycker vi är orimligt. Att använda herrelösa eller förvildade tamdjur är etiskt oacceptabelt och skulle för djuren kunna innebära påtagligt lidande i form av psykiskt påfrestning och stress.

Linda Devine
Sakkunnig, Leg Veterinär

Lillemor Wodmar
Leg veterinär, Ordförande Svenska Djurskyddsföreningen